

Gemeente Renkum

Voorstel aan de raad

Verantwoordelijk team
Griffie

Nummer

Kenmerk
187177

Raad d.d.
31 januari 2024

Paragraaf begroting
nvt

Portefeuillehouder
Burgemeester A.M.J. Schaap

Steller
E.A. (Liesanne) van den Brink

Datum
4 december 2023

Onderwerp
Gedragscode gemeenteraad Renkum

Geadviseerd besluit

1. De 'Gedragscode en Integriteitsregels voor raads- en commissieleden gemeente Renkum 2024' vast te stellen.
2. De "Gedragscode integriteit gemeenteraad van de gemeente Renkum 2018", vastgesteld op 28 februari 2018, in te trekken.

Toelichting op de beslispunten

Goed bestuur is integer bestuur. Als hoogste democratische orgaan heeft de gemeenteraad een bijzondere verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor de integriteit voor het lokaal bestuur. Dit is zowel een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeenteraad als geheel, als de individuele raadsleden die daar deel van uitmaken.

Integriteit heeft alles te maken met de kwaliteit van het openbaar bestuur. Ook kan integriteit het vertrouwen van de burgers in hun overheid maken of breken. De afgelopen jaren zien we een ontwikkeling waarin de aandacht voor integriteit en moreel handelen is toegenomen. Kwesties over integriteitsschendingen, ondermijning of grensoverschrijdend gedrag in het openbaar bestuur worden dagelijks breed uitgemeten in diverse (sociale) media. Door die media is ook de zichtbaarheid van (lokale) politieke gezagsdragers sterk toegenomen. Elke politieke ambtsdrager kan bij alle afwegingen, soms plotseling, vragen krijgen over zijn of haar integriteit.

Om deze redenen staat het belang van een integer openbaar bestuur hoog op de agenda van de (nationale) overheid. In 2021 heeft het ministerie van BZK een nieuwe handreiking integriteit gepubliceerd met modelgedragscodes voor (lokale) volksvertegenwoordigers. In 2023 is een aantal wijzigingen in de Gemeentewet doorgevoerd met als doel de integriteit van het decentraal bestuur te bevorderen.

Voor gemeenteraden is integer handelen dan ook een blijvend aandachtspunt. Tegelijkertijd is het niet altijd even duidelijk wat integer handelen precies inhoudt en kunnen raadsleden vragen hebben over hun eigen handelingen of de handelingen van andere raadsleden. Een gedragscode biedt een gemeenschappelijk kader waarmee dit soort vragen beantwoord kunnen worden. Om

deze reden heeft de wetgever aan gemeenteraden de verplichting gegeven een gedragscode op te stellen. Ook de gemeenteraad van Renkum heeft een gedragscode, die dateert uit 2018.

Een gedragscode is echter meer dan alleen een wettelijke verplichting. De gedragscode biedt een richtsnoer voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur. Een gedragscode heeft ook periodiek onderhoud nodig en verdient het om regelmatig tegen het licht te worden gehouden. Met dit voorstel wordt uw gemeenteraad voorgesteld om een nieuwe gedragscode vast te stellen en wordt de raad uitgenodigd om hier gezamenlijk het gesprek over te voeren.

Beoogd effect

Deze gedragscode heeft een aantal doelen:

- Het ontlast de morele oordeelsvorming van individuen;
- Het stelt de norm;
- Het definieert specifieke handelingen als schendingen;
- Het maakt zorgvuldig optreden tegen schendingen mogelijk.

De code biedt een beoordelingskader voor politieke ambtsdragers bij vragen, twijfels en discussies. Het is derhalve een hulpmiddel voor morele oordeelsvorming over het eigen handelen. Deze gedragscode heeft ook als doel de politieke ambtsdragers weerbaarder te maken in de huidige politieke context. Dit doet de code in eerste instantie door in heldere taal duidelijkheid te geven over wat de wet van hen verlangt, zodat zij beschermd zijn. De code biedt daarmee ook de basis voor het onderlinge gesprek over integriteit. Integriteit krijgt uiteindelijk pas betekenis in het handelen.

Integriteit krijgt ook gestalte in de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met inwoners en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang voor een vitaal lokaal bestuur.

De gedragscode is tenslotte ook een normerend document. Dat wil zeggen dat het een minimale standaard legt voor integer handelen. Het biedt een kader om (vermeende) integriteitsschendingen te kunnen beoordelen. De code geeft echter geen procedure voor hoe om te gaan met vermeende integriteitsschendingen of onwenselijke gedragingen. Deze procedure worden separaat opgenomen in procesafspraken voor het omgaan met meldingen met betrekking tot (vermeende) integriteitsschendingen.

Kader

De verplichting voor gemeenteraden om een gedragscode op te stellen is vastgelegd in artikel 15 lid 3 van de gemeentewet.

Kanttelingen

De gedragscode vormt een handvat voor de omgang met integriteit. Uiteraard is dit geen uitputtende regeling en is de integriteit hiermee niet 'afdoende geregeld'. Wel is hiermee een basis gelegd en verplichten we onszelf om het onderwerp terugkerend op de raadsagenda te zetten door jaarlijks een integriteitsbijeenkomst te organiseren.

Daarnaast is het belangrijk dat de gedragscode ook wordt nageleefd en gehandhaafd. De wetgever heeft hiervoor een bijzondere rol toegedicht aan de burgemeester als 'hoeder van de integriteit'. Maar de naleving van de gedragscode is in de eerste plaats ook een collectieve verantwoordelijkheid van de gemeenteraad en individuele raadsleden.

Draagvlak

-

Aanpak/Uitvoering

De gedragscode wordt aan alle raads- en commissieleden uitgereikt bij aanvang van hun ambt. Zij tekenen dan de integriteitsverklaring waarin wordt verwezen naar de code. Conform het opleidingsplan voor de gemeenteraad wordt er tevens jaarlijks een bijeenkomst georganiseerd waarin de raad wordt uitgenodigd om gezamenlijk het gesprek te voeren over integriteit en aan de gedragscode gerelateerde aspecten.

Communicatie

Het besluit van de gemeenteraad tot vaststellen van de gedragscode wordt bekend gemaakt in de Rijn en Veluwe.

Financiële consequenties

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties.

Juridische consequenties

Het rechtskarakter van de gedragscode is dat van een interne regeling, als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. Een gedragscode heeft dus niet de juridische status van een algemeen verbindend voorschrift zoals een verordening waaruit rechten en verplichtingen voortvloeien. Er is sprake van zelfbinding. Een schending van de gedragscode is een schending van de zuiverheid van de politieke en bestuurlijke besluitvorming en raakt het algemeen belang.

WMO-aspecten

N.v.t.

Gezondheid

N.v.t.

Duurzaamheid

N.v.t.

Effect op vermindering regeldruk

Het gaat om het continueren van bestaande regelgeving.

Alternatieven

De voorgestelde gedragscode sluit aan bij de wijzingen zoals die in 2023 zijn doorgevoerd in de Gemeentewet en bij de handreiking Integriteit uit 2021. De raad zou ervoor kunnen kiezen om verplichtingen die in de wet zijn opgenomen, niet in de gedragscode op te nemen. Geadviseerd wordt om dit wel te doen, zodat de raad één algemeen kader voor integer handelen heeft. De raad kan er echter ook voor kiezen om op onderdelen strenger te zijn dan de wetgever en nadere

afspraken te maken over omgangsvormen of het voorkomen van de schijn van belangenverstrengeling. Voorbeelden van keuzemogelijkheden zijn:

- artikel 2.2 geeft bijvoorbeeld expliciet aan dat raadsleden de schijn van belangenverstrengeling tegen gaan. Dit is echter geen wettelijke verplichting.
- Artikel 2.3 bepaalt expliciet dat raadsleden zich onthouden over stemming over raadsvoorstellen over kwesties waarbij zij een substantieel belang hebben, hetzij persoonlijk of als vertegenwoordiger van een organisatie. Dit artikel is gebaseerd op artikel 28 van de gemeentewet. In de toelichting wordt een nadere duiding gegeven over wanneer een raadslid een substantiële betrokkenheid heeft bij een organisatie. Deze duiding is bedoeld om een eenduidige lijn te trekken in de vraag wanneer een raadslid zich wel of niet moet onthouden van beraadslaging, stemming of andere beïnvloeding van de besluitvorming.
- De wetgever bepaalt dat raadsleden niet mogen stemmen over een onderwerp waarbij zij een persoonlijk belang hebben en dat zij zich ook dienen te onthouden van de beraadslaging. Deze gedragscode voegt hieraan toe dat in deze gevallen raadsleden ook in de eerdere fasen van het proces geen pogingen doen om de besluitvorming te beïnvloeden, bijvoorbeeld door de inzet van raadsinstrumenten (het stellen van vragen of het initiëren van een motie of amendement). Dit is een aanvullende afspraak die de wetgever niet verplicht stelt.
- Artikel 5 van de gedragscode stelt nadere regels betreffende het omgaan met informatie. Deze regels komen voort uit de wettelijke verplichtingen rondom geheimhouding (artikelen 25, 55 en 86 van de Gemeentewet). Artikel 5.3 stelt een aantal aanvullende afspraken om een zorgvuldige omgang met informatie te waarborgen.
- Artikel 6 formuleert nadere afspraken voor algemene omgangsvormen. Ook dit is een aanvullende bepaling.